

MÓDSZERFEJLESZTÉS ÉS ALKALMAZÁSA A PIHENTETŐ MEDENECÉK VIZÉBEN OLDOTT SZERVETLEN C-14 MÉRÉSÉRE

Molnár M.¹, Bihari Á.¹, Mogyorósi M.¹, Veres M.¹, Pintér T.²

¹ HEKAL, MTA ATOMKI – Isotoptech Zrt,
H-4026 Debrecen, Bem tér 18/c, mmol@atomki.hu

²Paksi Atomerőmű Zrt, Paks

XL. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam
Hajdúszoboszló, 2015. április 21-23.

^{14}C és a nukleáris létesítmények

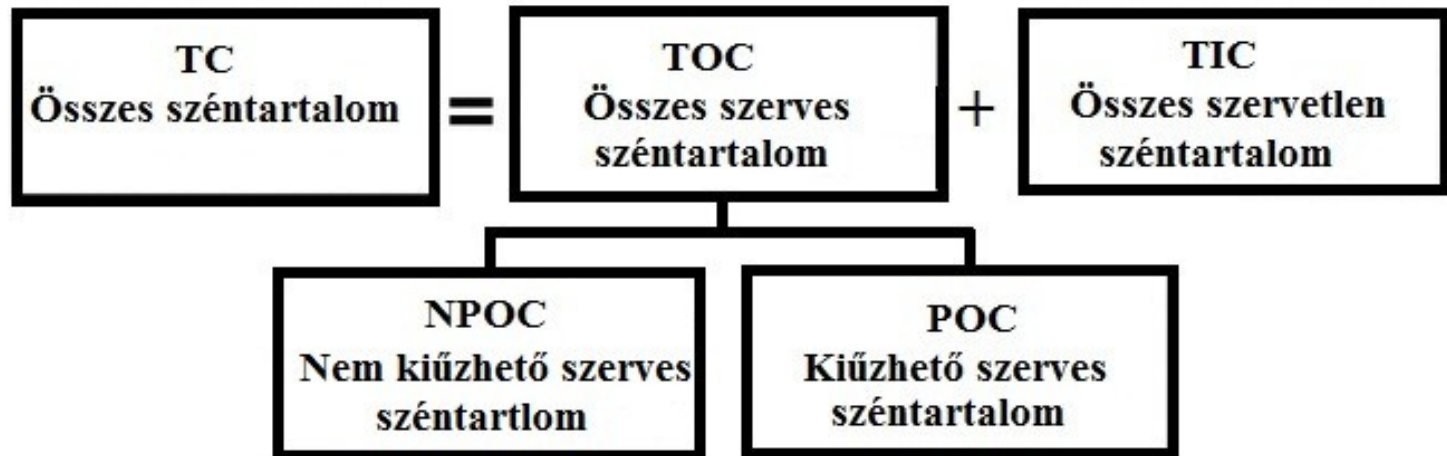

^{14}C és a nukleáris létesítmények

- A globálisan, atomreaktorok által termelt radiokarbon mennyisége ($\sim 1,1 \cdot 10^{15}$ Bq/év) **összemérhető a természetes termelődési szinttel** ($\sim 1,5 \cdot 10^{15}$ Bq/év)
- A teljes mennyiségnek kb. **10%-a légnemű kibocsátás formájában közvetlenül** vagy közvetve kijut a környezetbe, és a környezeti/biológiai minták ^{14}C szintjének növekedését okoz(hat)ja.
- A **Paksi AE** esetében a légköri kibocsátásból eredő **lakossági sugárterhelés járulék 50%-a** a ^{14}C -től származik.

*Bihari Á., Molnár M., Pintér T., Mogyorósi M., Szűcs Z., Veres M.
A Paksi Atomerőmű primerkörében oldott ^{14}C nyomonkövetése a C30-
as konténerig I.: Szervetlen frakció. (LSC-s módszerrel)
LXXXVIII. Sugárvédelmi Továbbképző Tanfolyam. Hajdúszoboszló,
2013. április 23-25.*

^{14}C kémiai formái PWR rendszerekben

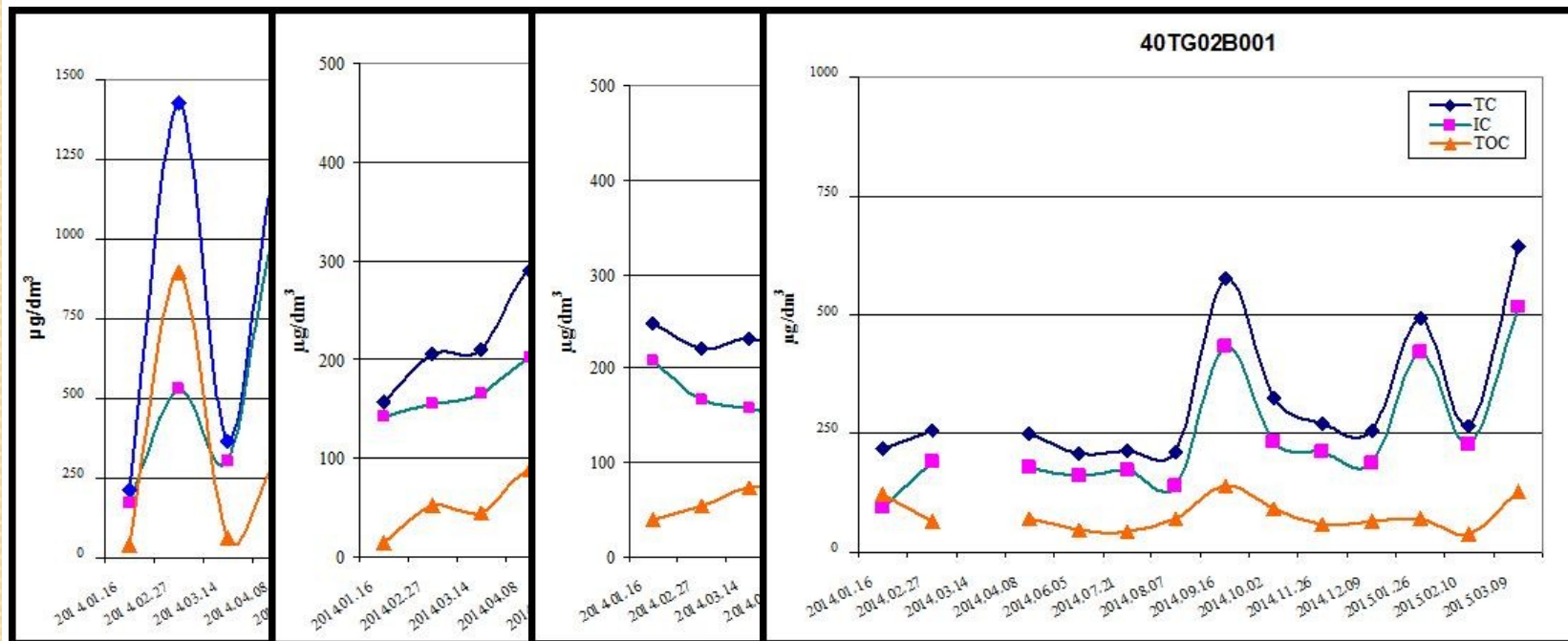
- A fölös hidrogéngáz jelenléte miatt a redukált (szerves) forma az uralkodó.
- A szervesetlen frakcióba beletartozik a CO és a CO₂ is, melyek az illékony szerves vegyületekkel együtt gyorsan távoznak a primerköri hűtőközegből.
- Paks (4 blokk összesen): ~ 30 GBq/év CO₂ és 510 GBq/év C_nH_m az utóbbi 5 év átlagában

Bihari Á. et al (2013) minden blokkon 1-1 mérés alapján: DIC ^{14}C akt. konc. Primerköri víz: ~10 Bq/L; Pih.med.víz: 1-5 Bq/L; C30-as: 1-2 Bq/L
: a pihmed esetén nagy különbségek voltak a négy blokk között

Pihentető medencék vizének széntartalom mérése

Shimadzu TOC-V_{CPN} készülék
(Paksi Atomerőmű)
TC (katalitikus oxidációból)
TC (savas feltárásból)

PAE pihentető medence vizére:
DIC: általában 100-200 $\mu\text{g}/\text{dm}^3$

^{14}C minta előkészítés: az oldott szerves szénformák (DIC) kinyerése és előkészítése

PAE helyszínen: lecsapás és stabilizálás

- 100 ml minta (primerköri vagy pihentető medence víz)
- pH > 12-re beállítás, lúgosítás
- Karbonát hordozó (Na_2CO_3)
- Lecsapás (BaCl_2 oldattal)

Később laborban: tisztítás, mosás

- Képződött BaCO_3 csapadék (0,4 g) ülepitése, kimosása, többszöri dekantálása, szárítása

HEKAL-ban: ^{14}C feltárás és mérés

- Folyadék szcintillációval (LSC)
- Gáztöltésű proporcionális számlálóval (GPC)
- Gyorsítós tömegspektrométerrel (AMS) **nem radiometria!**

Mintaelőkészítés: a BaCO_3 csapadék feltárása LSC-s ^{14}C méréshez

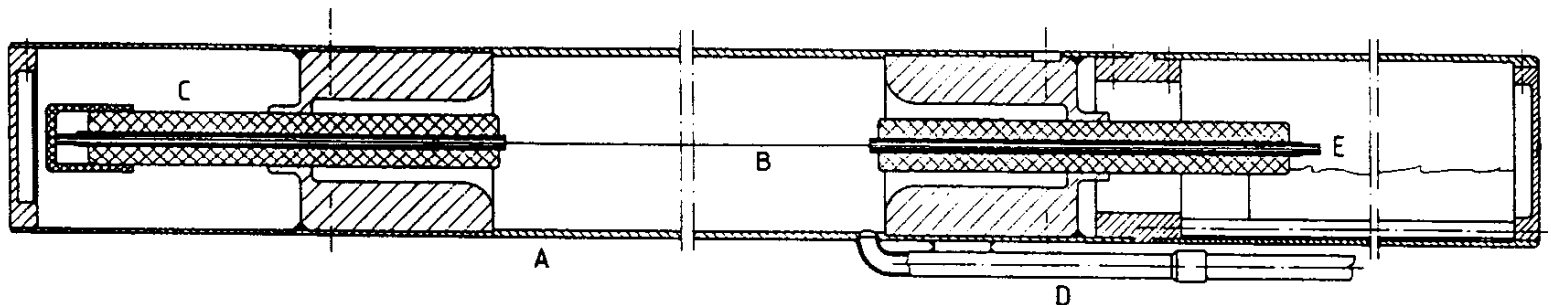
- BaCO_3 -ból CO_2 felszabadítása vákuumampullában 100%-os foszforsavval
- Keletkező CO_2 elnyeletése CarboSorb-ban
- PermaFluor szcint. koktél, LSC mérés (TriCarb3170).
- KH közelében...

Mintaelőkészítés: a BaCO_3 csapadék feltárása GPC-s ^{14}C méréshez

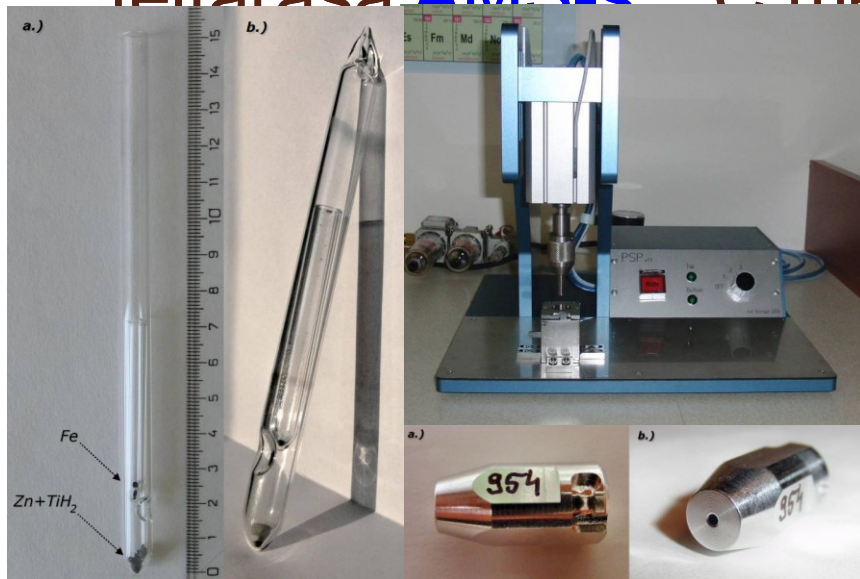

- BaCO_3 -ból CO_2 felszabadítása vákuumampullában 100%-os foszforsavval
- Keletkező CO_2 hígítása inaktív gázzal (x1000)
- Gázként betöltve a számlálócsőbe (2 minta/nap)
- KH közelében...

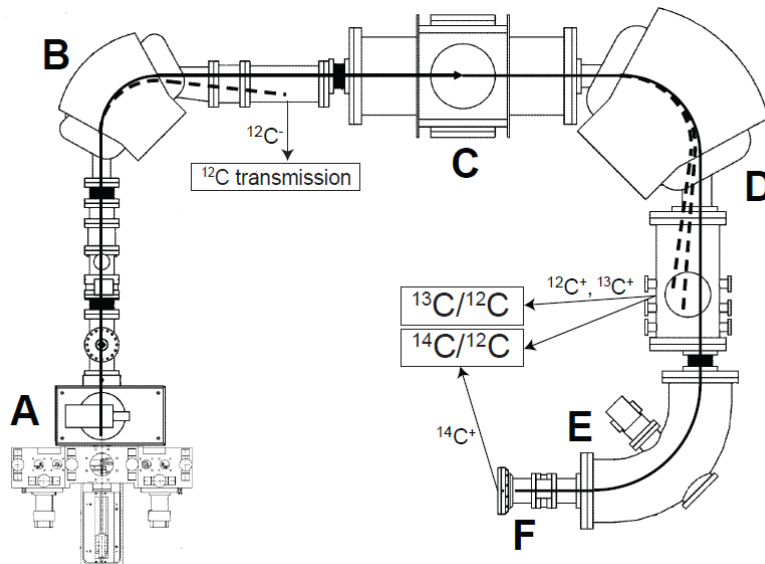

Mintaelőkészítés: a BaCO_3 csapadék feltárása AMS-s ^{14}C méréshez

- BaCO_3 -ból CO_2 felszabadítása vákuumampullában 100%-os foszforsavval
- Keletkező CO_2 grafitizálása
- Grafitként betöltve mérésre
- 16 (32) db minta/nap
- A „Felső” (!) méréshatár közelében...

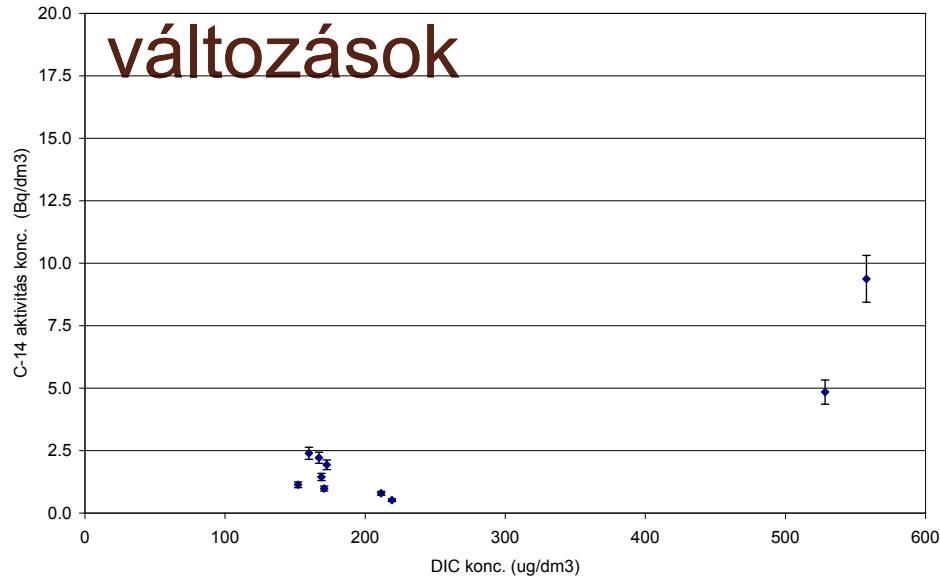

Mintaelőkészítés: a BaCO₃ csapadék feltárása AMS-s ¹⁴C méréshez

AMS C-14 sample code	sample code	¹⁴ C counts	+/-	¹² C (μA)	¹⁴ C/ ¹² C (10⁻¹²)	+ - (%)
DeA-3441.1.416	ZCS-Blank, 2014	367	19	11.2	0.0036	5.39
DeA-3441.1.417	ZCS-Blank, 2014	388	20	11.1	0.0038	5.23
DeA-3441.1.418	ZCS-Blank, 2014	444	21	11.5	0.0053	4.75
DeA-3442.1.411	ZCS-Oxa2, 2014	153,951	392	12.3	1.3783	0.25
DeA-3442.1.412	ZCS-Oxa2, 2014	147,984	385	11.8	1.3810	0.26
DeA-3442.1.413	ZCS-Oxa2, 2014	117,874	343	11.7	1.3819	0.29
DeA-5689	10TG 2014. dec.	3,330,518	1,825	13.2	27.9989	0.05
DeA-5690	20TG 2014. dec.	1,293,794	1,137	12.0	11.9047	0.09
DeA-5691	30TG 2014. dec.	10,691,185	3,270	12.7	107.2582	0.03
DeA-5692	40TG 2014. dec.	1,423,176	1,193	13.3	11.8394	0.08
DeA-5693	10TG 2014. aug.	3,507,708	1,873	12.2	32.1184	0.05
DeA-5694	10TG 2014. nov.	1,882,406	1,372	12.7	16.3759	0.07
DeA-5695	Prep. Blank	58,323	242	13.2	0.4855	0.41
DeA-5696	10TG 2014. okt.	16,223,809	4,028	13.0	207.5184	0.03
DeA-5697	20TG 2014. okt.	3,707,801	1,926	12.5	41.5093	0.05
DeA-5698	30TG 2014. okt.	23,304,170	4,827	15.2	266.4251	0.02
DeA-5699	40TG 2014. okt.	893,636	945	13.2	9.3367	0.11
DeA-5700	20TG 2014. nov.	2,317,635	1,522	15.5	20.8479	0.07
DeA-5701	30TG 2014. nov.	12,074,144	3,475	11.8	166.8467	0.03
DeA-5702	40TG 2014. nov.	4,086,274	2,021	14.0	43.1095	0.05

Pihentető medence oldott ^{14}C -tartalom

változások

1. blokk

Pihentető medence vízében:

Általában:

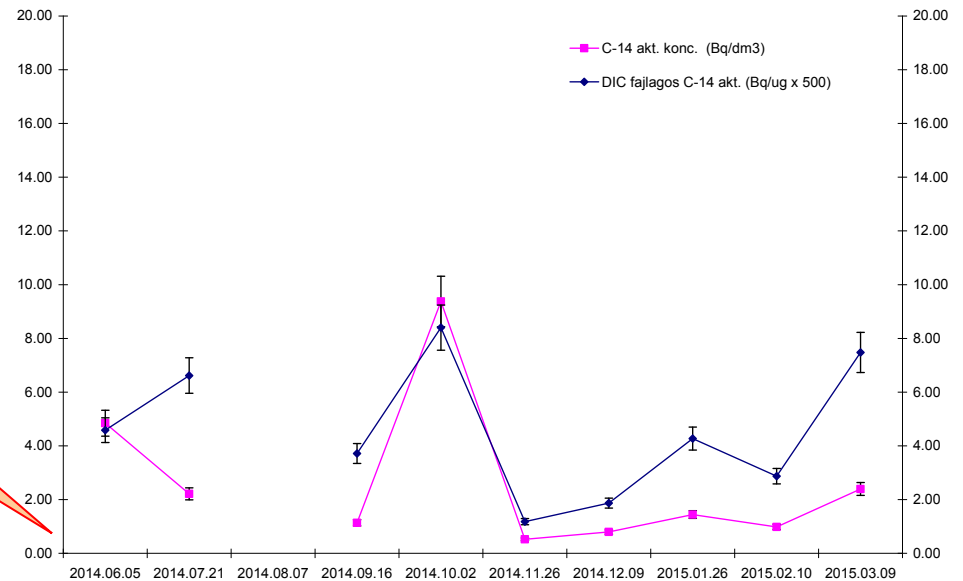
DIC: 150-200 ug/dm³

^{14}C : < 3 Bq/dm³

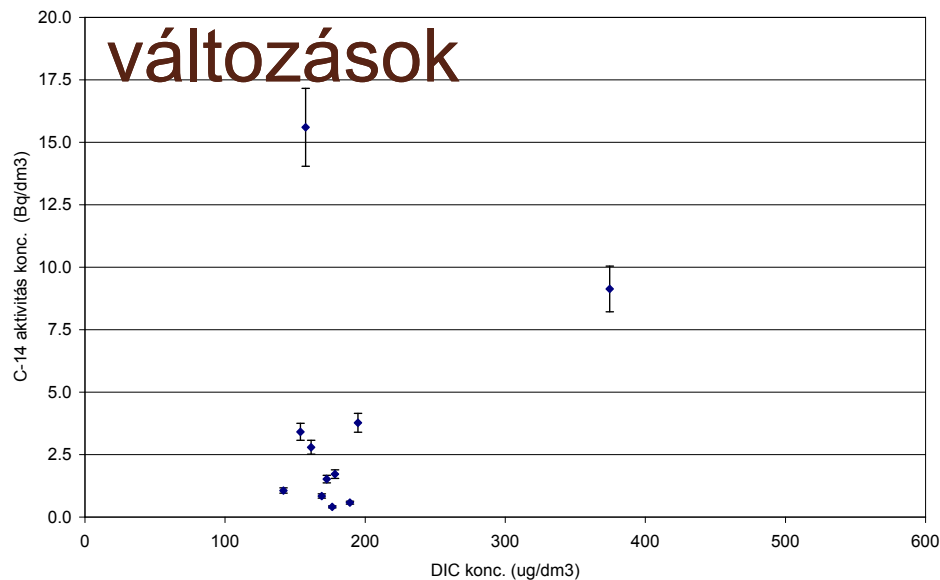
$^{14}\text{C}_{\text{max}}$: 10 Bq/dm³

1. blokk pihmed.

Az 1. blokk leállása
2014.03.29-én indult

Pihentető medence oldott ^{14}C -tartalom

2. blokk

Pihentető medence vizében:

Általában:

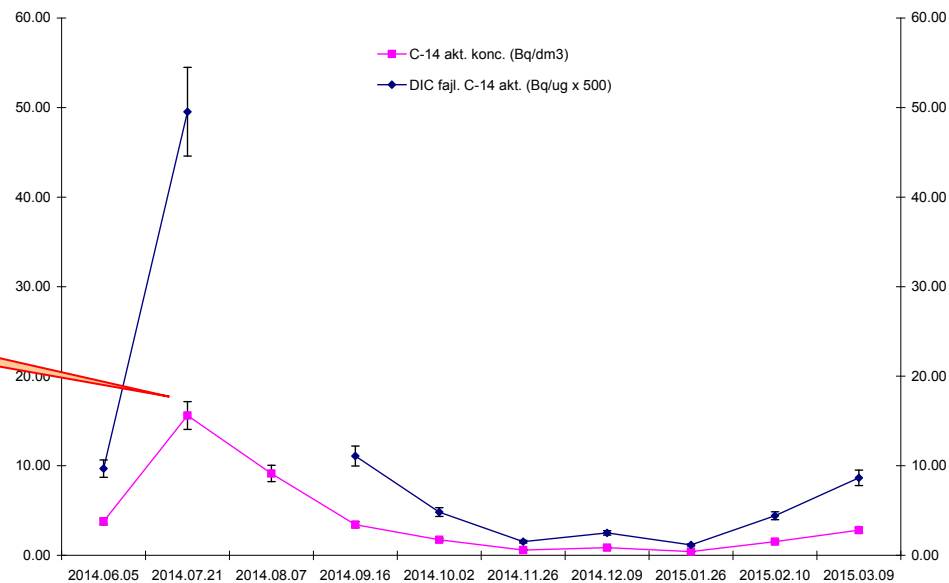
DIC: 150-200 ug/dm³

^{14}C : < 5 Bq/dm³

$^{14}\text{C}_{\text{max}}$: 16 Bq/dm³

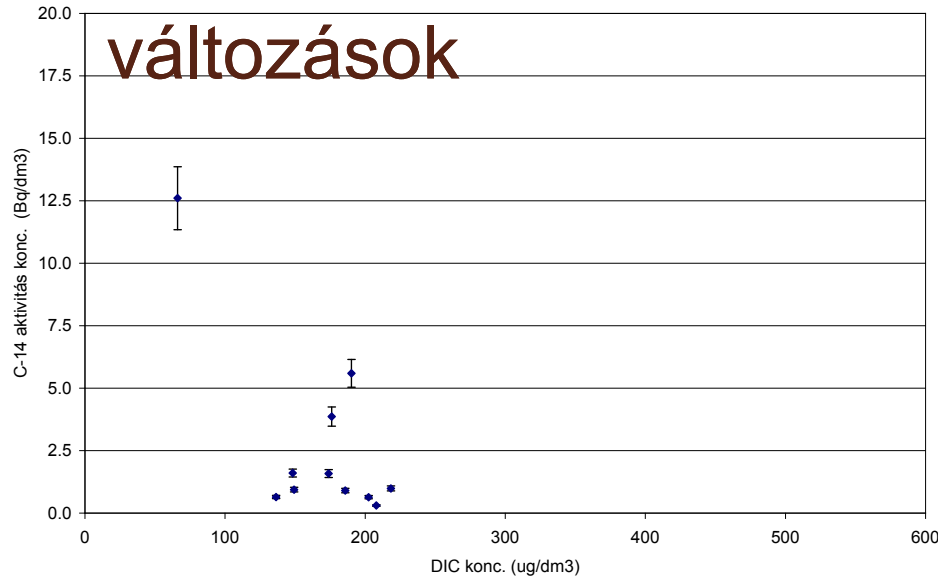
2. blokk pihmed.

A 2. blokk leállása
2014.07.19-én indult

Pihentető medence oldott ^{14}C -tartalom

változások

3. blokk

Pihentető medence vizében:

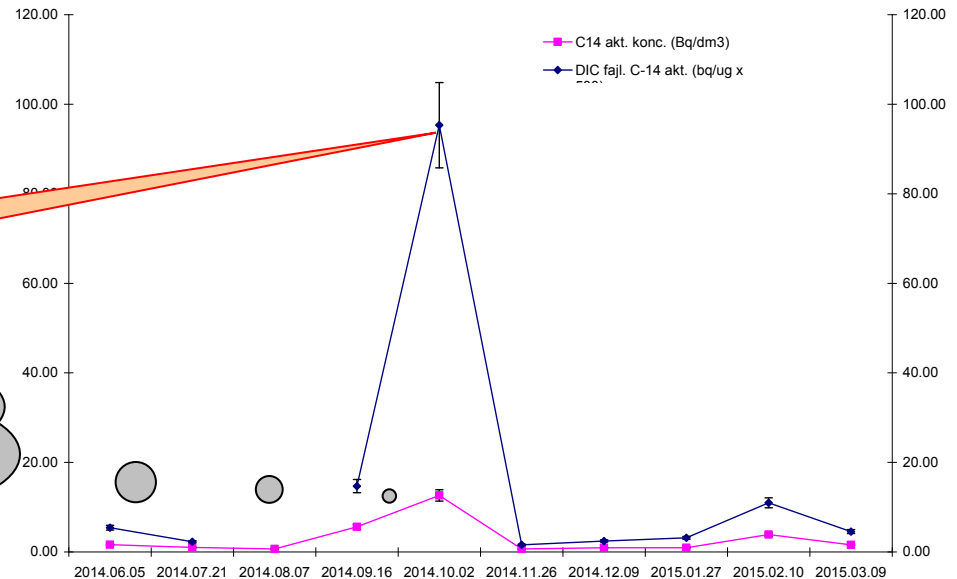
Általában:

DIC: 150-200 ug/dm³

^{14}C : < 5 Bq/dm³

$^{14}\text{C}_{\text{max}}$: 14 Bq/dm³

3. blokk pihmed.

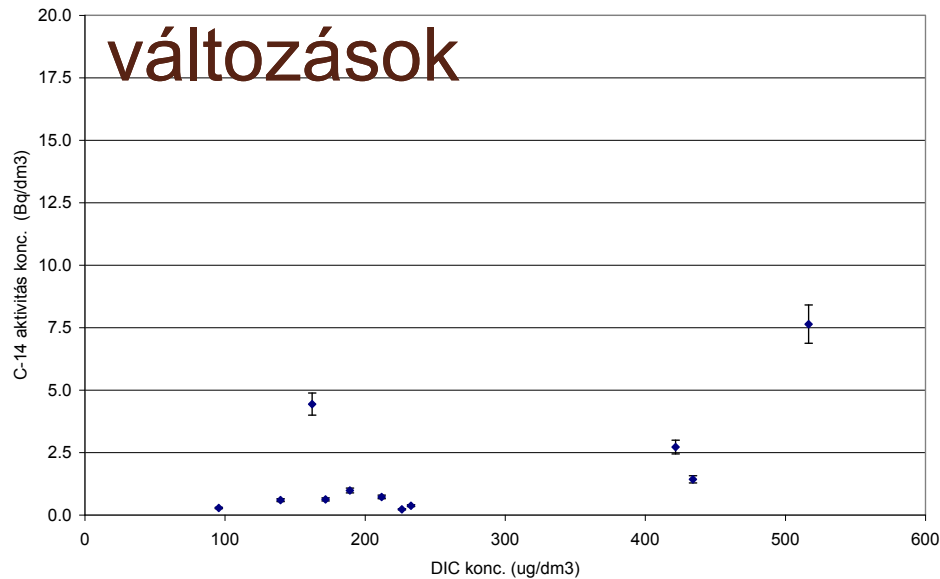

A 3. blokk leállása
2014.10.04-én indult

A ^{14}C mintavétel
2 nappal korábbi...
a DIC koncentráció alig,
de benne a C-14 megnő

Pihentető medence oldott ^{14}C -tartalom

változások

4. blokk

Pihentető medence vízében:

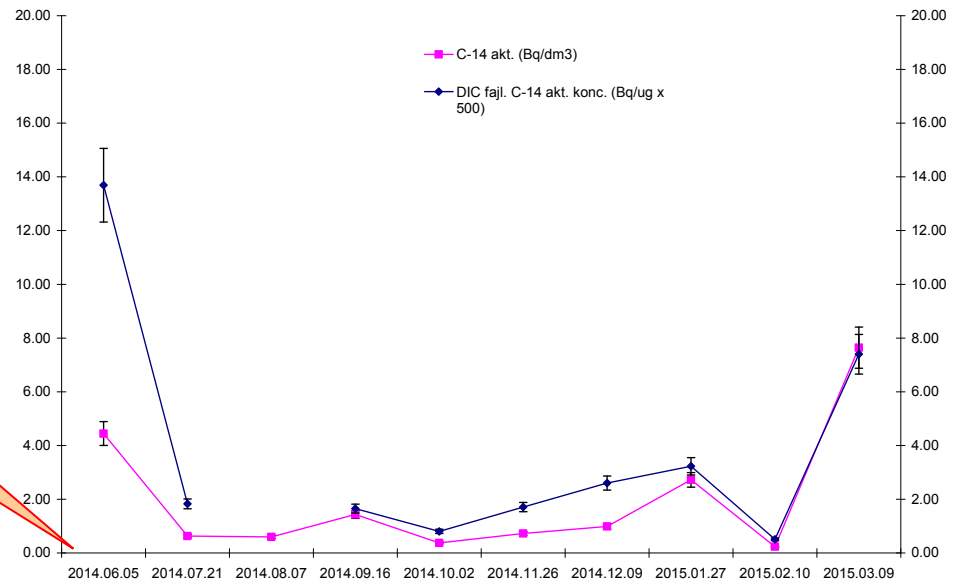
Általában:

DIC: 150-200 ug/dm³

^{14}C : < 3 Bq/dm³

$^{14}\text{C}_{\text{max}}$: 8 Bq/dm³

4. blokk pihmed

A 4. blokk leállása
2014.05.03-án indult

Pihentető medence oldott ^{14}C -tartalom változások

összefoglalása

Új, gyorsító tömegspektrométeres (AMS) ^{14}C eljárást dolgoztunk ki a technológiai rendszerek vizeinek DIC és akár DOC frakciók mérésére.

Az új módszer gyors és hatékony. A „radiokémiai” tisztaságra nem annyira érzékeny, mint az LSC-s vagy GPC-s módszerek.

A négy blokk pihentető medence vizében általában, egymáshoz hasonlóan az oldott DIC: 150-200 $\mu\text{g}/\text{dm}^3$ mozog, míg ^{14}C : $< 3-5 \text{ Bq}/\text{dm}^3$ alatt marad. A „természetes” C fajlagos aktivitásának 10^5 - 10^6 -szorososa.

A legmagasabb $^{14}\text{C}_{\text{max}}$: $< 20 \text{ Bq}/\text{dm}^3$ volt 2014-ben. Nem mindig a magas DIC koncentráció esetén van kiugróan magas C-14 tartalom.

A leállások idején a C-14 tartalom, s DIC fajlagos C-14 tartalma is megnő általában (természetesen).

Terveink: az oldott szerves (DOC) frakciót, és az illékony frakciókat is szeretnénk megmérni.

Az egyes technológiai folyamatokhoz tartozó, jellemző C-14 változási sémákat megérteni.

Köszönjük a
figyelmet!

www.radiocarbon.hu